

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy íven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre 12 K
Félévre 6 K
Negyedévre 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZÉK: Vezércikk. Országos Evang. Szövetség. A zólyomi esperesség és Beszterczebánya állásfoglalása — Artatlansági bizonyítvány a „Ne temere“-hez. — *U—*. ** *Sembery István* — Egyetemes nyugdíjintézet. Nyugdíjügyünk visszafejlődése. *Fenyves Ede*. — **Tárca** Uphues Goswin. *Lic. Dr. Daxer György*. — Bejelent. — Irodalom. — Hirdetések.

ORSZÁGOS EVANG. SZÖVETSÉG.

A zólyomi esperesség és Beszterczebánya állásfoglalása.

A szeptember 30-án szervezendő országos evang. szövetség tárgyában vettük s adjuk a zólyomi esperesség és a beszterczebányai egyház következő nagyfontosságú határozatait:

Kivonat

a zólyomi ág. hitv. evang. ker. egyházmegye 1908. évi július hó 15-én Beszterczebányán tartott rendes közgyűlésének jegyzőkönyvéből.

7 p. f.) „Hasonlóképen a főesperes jelentésével kapcsolatban Sztehló Gerő lelkész indítványára kimondja a közgyűlés, hogy a jelenben alakulófélben levő «országos evangéliumi szövetség»-et, mely az országosan szervezkedő katolikus népszövetség ellensúlyozására lesz hivatva, örömmel üdvözli s felhívja az egyházmegye kötelékébe tartozó egyházközségek elnökségeit, hogy az evang. szövetség ügyeit felkarolva, annak mennél több hívet szerezni igyekezzenek.“

Jegyzette:

Vitalis Gyula s. k.
esp. e. főjegyző.

A kivonat hitelül:

Beszterczebánya, 1908. augusztus 28.

Sztehló Gerő
ev. lelkész.

Kivonat

a beszterczebányai ág. hitv. evang. ker. egyházközség 1908. évi augusztus hó 23-án tartott rendes közgyűlésének jegyzőkönyvéből.

3. p.) Olvastatván a zólyomi ág. h. ev. ker. egyházmegye közgyűlésének az orsz. evangéliumi szövetség támogatása tárgyában

hozott határozata s ezzel kapcsolatban a „beszterczebányai evang. egyesület“ választmányának — e tárgyban hozott s az ország összes evang. egyházközségeivel közölt — határozata:

az egyházközségi közgyűlés ez ügyben határozatilag kimondja, hogy a jelenleg szervezés alatt álló orsz. evang. szövetséget örömmel üdvözli s ezt már előre is hathatós erkölcsi és anyagi támogatásáról biztosítja. Kimondja egyuttal azt is, hogy a taggyűjtést az egyházközség körében a szövetség megalkulása s az alapszabályok megállapítása után azonnal megkezdje s egyáltalán minden lehető elkövet arra nézve, hogy ezen egész hazai evang. prot. egyházunkra nézve áldásos működésének ígérkező Szövetség részére az egyházközség körében mennél több tag szereztessék.

Kmft.

Jegyzette:

Dr. Palinay Gyula s. k.
e. jegyző.

A kivonat hitelül:

Beszterczebánya, 1908. szeptember 4.

Sztehló Gerő
ev. lelkész.

E lelkes — és e nagymúltú evang. egyházi testületekhez méltó határozatok közlésével kapcsolatban megragadjuk az alkalmat arra, hogy komoly felhívást intézzünk az összes evang. lelkész urakhoz, hogy a f. hó 30-án Budapesten tartandó szervezkedő ülés iránti érdeklődést mennél szélesebb körben igyekezzenek felkölteni. Első ünnepélyes felvonulása lesz ez az evangélium szellemét, a vallásfelekezetek közötti egyenlőséget híven követőknek és követelőknek e hazában. Történelmi jelentőségű, végtelenül áldásos kihatású nappá válhatik hazánk és egyházunk közéletére, ha sikere lesz. *De átokká lesz és*

a biztos pusztulás első kétségbevonhatatlan rémeül fog reánk meredni, ha balsikerre lesz. A felelőség tehát nagy, szinte végzetes súlylyal nehezedik lelkiösmeretünkre! Tegyük meg mindent, hogy ezt a felelősséget könnyen, megnyugvással és boldog öntudattal viselhessük!

Az összejövetel helyét annak idején közöljük. Kedvezményes vasuti jegyek iránti igény gr. Dégenfeld József elnöknel való jelentkezés útján teljesíthető.

Ártatlansági bizonyítvány a „Ne temere“-hez.

Ha valakit tűzkár ér, a biztosító társaságok csak úgy fizetik ki a biztosítási összeget, ha hatósági bizonyítvánnyal igazolja, hogy a tűz keletkezésében ártatlan. Az ilyen bizonyítványt nevezik „ártatlansági bizonyítvány“-nak.

A Budapesti Hirlapban, ebben az előkelő és a köztudat szerint a kormányhoz, különösen pedig a jelenlegi vallás és közoktatásügyi kormányhoz közel álló napilapban, annak ez évi 201-ik számában jelent meg egy ilyen ártatlansági bizonyítvány a „Ne temere“ kezdetű pápai dekrétumról.

A B. H. szerkesztősége a lap vezető helyén megjelent és a katolikus egyházjogban nagy jártasságra valló cikkhez csupán azt a megjegyzést fűzi, hogy „baráti kézből“ kapta.

Alig ha nem „csuhás barát“-i kézből. A cikk egész tendenciája, logikája és bizonyítási módszere legalább erre enged következtetést.

Mert lássuk kissé közelebről és nyitott szemmel ezt a bizonyos ártatlansági bizonyítványt, amely a „Ne temere“-ről azt akarja bebizonyítani, hogy olyan ártatlan, mint a szentelt víz.

„Első sorban is egy igen nagy tévedést kívánunk helyreigazítani, midőn kijelentjük, hogy Pius pápa intézkedése egyáltalán nem a vegyes házasságok rendezése ügyében adatott ki és pedig annyira nem, hogy a vegyes házasság szó a dekrétumban még csak elő sem fordul; másodsorban pedig súlyt helyezünk annak megállapítására, hogy a szent atya érintett dekrétuma nem Magyarországra, hanem az egész katolikus világra vonatkozik“.

Szóról-szóra így ír a „baráti kéz“ és így, ilyen szövegezéssel szóra-szóra igaza van.

Pius pápa intézkedése tényleg nem „a vegyesházasságok rendezése ügyében“ adatott

ki, hanem általában az eljegyzések és házasságkötések formája tárgyában: „De Sponsalibus et Matrimonio iussu et auctoritate ss. D. N. Pii papae X. A. S. Congregatione concilii editum.“

A „vegyesházasság“ szó a dekrétumban elő sem fordul. Egyetlen egyszer sem. Ellenben a dekrétumnak III. fejezete minden házasságra megállapítja, hogy „Ea tantem matrimonia valida sunt, quae contrahuntur coram parrocho vel loci Ordinario vel sacerdote ab alterutro delegato et duobus saltem testibus.“

Hogy pedig minden kétséget kizárjon abban a tekintetben, hogy ez az általános szabály nem csak az olyan esetekre vonatkozik, ahol mind a két házасúló fél katolikus, arról a dekrétum XI-ik fejezetének három paragrafusában különös gondoskodás történik. Tény azonban, hogy a „vegyes házasság“ szót, ezt a kifejezést, a dekrétum nem használja, hanem körülírja a második paragrafusban, hogy ha a katolikus „si cum acatholicis sive baptisatis sive non baptisatis, etiam post obstantem dispensationem ab impedimento unito religionis vel disparitatis cultus sponsalia vel matrimonium contrahunt“, — ez csak akkor érvényes, ha a dekrétum szabályai értelmében történt, vagyis az illetékes megyés püspök, vagy plebanus, vagy ezeknek meghatalmazottai előtt két tanu jelenlétében kötött „nisi pro aliquo particulari loco aut regionie aliter a S. Sede sit statutum“!

Ámde a B. H.-ban megjelent ártatlansági bizonyítvány szerint is bár a dekrétum nem Magyarországra vonatkozik, hanem az egész katolikus világra, a dekrétum is, a B. H. „barát“-ja is Magyarországot is a katolikus világhoz tartozónak számítja, sőt bizonyítja, mondván azt az ártatlansági bizonyítványban, hogy „Magyarország katolikus“ és kifejtve, hogy a dekrétum XI. fejezetének második paragrafusában engedélyezett kivétel csak Németországra vonatkozik az 1906-ban kiadott „Provida“ konstitucio alapján, minthogy ezt a zsinati kongregáció ez évi február 11-én így állapította meg.

Igazán bámulatos az a furfang és a szavakkal való játék, amelylyel a B. H. „barát“-ja egyfelől arról igyekszik megnyugtatni a közvéleményt, hogy a „Ne temere“ egészen ártatlan valami, addig másfelől kimutatja, hogy a „Ne temere“ Magyarországra is érvényes és annak Magyarországon egyelőre a folyó évi október 1-re eltolt életbelépése után a katolikusok között, valamint a katolikus és nem katolikus fél között kötendő házasság-

ság csak úgy lesz érvényes, ha a dekretum értelmében katolikus püspök, vagy lelkész előtt köttetik.

Ez a frivol játék a szavakkal és az olvasó jóhiszemű hiszékenységével, vonul végig az egész nagyterjedelmű közleményen.

Ugyanígy bizonyítja azt, hogy a „Ne temere“ nem ütközik az állam tételes törvényeibe, mondván, hogy „az állam önnállóan szabályozza a házassági jogot a polgárokkal szemben; és ugyanezt teszi az egyház a hívőkkel szemben.“ „A polgárok a világi, a hívők az egyházi törvényeket tartoznak megtartani.“ „Az állam megállapítja a házasság érvényét, amint ő akarja és az egyház akként, amint e vallás és az egyház elvei meg szabják.“ Stb,

A Lambruschini bíboros által bővebb utasítással ellátott s az ő nevével kapcsolatban emlegetett XVI. Gergely pápa által 1841-ben kiadott breve sorsa felett kígyó ügyességgel akként siklik át, hogy míg egy helyütt azt fejtegeti, hogy az nem tekinthető kétoldalú szerződésnek, meg, hogy a „Ne temere“ nem irányul annak „visszavonására“, addig más helyütt kifejti, hogy az megszűntnek tekintendő, a „Ne temere“ következtében „érvényét veszítette.“

Ha kisvárosi Hombár Mihályok apró tyúkpörökben használnak olyan fogásokat, aminőkkel a B. H. „barát“-ja dolgozik, legfeljebb mosolyogni szokás felette. Ámde a B. H. maga is egyike a legtöbb komolyságra és szavahihetőségre igényt tartó napi lapoknak. Maga a kérdés pedig, amelyet a „baráti kéz“ ilyen merész frivolsággal kezel, egyike a legkényesebbeknek, meri az emberek hitét, vallási és erkölcsi meggyőződését és családi szentélyét, tehát legbecsesebb dolgait érinti közvetlenül.

Ilyen kérdésekkel ekként játszani: bűn. Ilyen dolgokban a kérdés lényegét ilyen mesterkedésekkel eltüntetni akarni: lelkiismeretlenség.

De bűnt követnének el és lelkiismeretlenségükről tennének tanubizonyságot azok is, akikben, holott módjukban áll, nem lesz meg az elegendő bátorság és akarat arra, hogy az ilyen kísérleteknek elejét vegyék s az országot és annak lakosságát a lehető legkinosabb felekezeti háborúságoknak és családi viszálykodásoknak kitenni ne engedjék.

Október 1-ig rövid idő áll ugyan az ország rendelkezésére. Annál sürgősebb, annál égetőbb a dolog!

A B. H.-ban megjelent ártatlansági bi-

zonyítvány bizonyítja legjobban a „Ne temere“-ben rejlő tűzveszedelmet. Ha elejét nem veszik, hamarosan lángba borítja az országot!

* * *

—II—

Ugyanezen tárgyban a nagy honti egyházmegye érdemes, veterán vezérferfiától vettük a következő sorokat:

A pápának legutóbb kibocsájtott Brevéje, vagy Bullája megérdemelné azon sorsot, amelyet elért a Luther idejébéli Bulla. Ezen mai előretörő, a felvilágosodás felé törekvő korban, hogy ez kiadatott, ez a pápai hatalom agoniájának legbiztosabb jele. Mintha ezt egy sohasem szellőztetett kriptának gőzei kergettek volna felszínre. Most midőn a polgári házasság mindenütt, ha különböző formákban is, de minden megrázkódtatás nélkül keresztül van vive, azt hirdetni, hogy a vegyes házasság csak ágyasság s az abból származó gyermekek ágyasságból származók, törvénytelenek, ez az enuntiáció a hullákon élőködő holló károghatáshoz hasonlít. Hát a polgári házasságot nem a pápaságnak a keresztény felebaráti szeretet ellenes tanai miatt kellett világszerte behozni? Hát kivéve a római Péter-templom építését, a vatikáni művészeti kincsek oda gyűjtését, mi jót tett a pápaság az emberiségnek? Talán azt, hogy a legnagyobb emberi műremeknek a római Colosseumnak egy nagy része köveiből egy pár pápai rokonnak palotákat építettek? Vagy, hogy annyira lesúlylyesztette a pápák és környezetük, a papok szelleme Olaszország népeit, azok erkölcsi erejét, hogy most, bár egyesült állammá vált, nem tud egy mérvadó nagyhatalom niveaujára jönni? Spanyolországot nem a pápai sötét politika tette a kegyetlen inquisitio rémuralma által tönkre? És mindenütt, ahol a keresztény szeretet tan ellenére, keresztény államokban kegyetlenségek történtek, Laniena Eperjesiensis, Basta, Caraffa, Kolonics, sőt a concordatum idejében Haynau korszakok, ha az emennek következménye volt is, mind a pápaság környezetéből terjesztett sötét, sőt meg nem engedett tanok eredménye. És ezen körben való legnagyobb erkölcsatlenség példája az általuk tagadott Johanna pápai eset, de ami azóta bizonyos pápaválasztási különös szertartásokat hozott létre. A római vatikánban pedig a pápák kifüggesztett név és uralkodási idő-lajstromában ennek a pápának helyén kitöltetlen hézag van. A pápa római püspök volt, mint sok más, más helyeken. Péter apostol Rómában járt a legenda szerint és fejle lefelé feszítettet volna fel; ő volt Krisztus első apostola, ki testvéreivel leghamarább csatlakozott hozzá. „Te vagy a szikla Peira, reád épitem egyházamat“, de Péter az új testamentum szerint háromszor tagadta meg mesterét. Péter apostol legendája folytán arrogálta magának a római püspök ez elsőségét, aki könyörgéseivel Attilát is megállította Ravennánál. (Tudományosan beigazolt tény, hogy Péter sohasem volt Róma püspöke. Szerk.) — A francia major domus, dictator, majdan király kis Pipin, Nagy Károly atyja, hogy Olaszországra rátegye a kezét, ajándékozta az Exarchatust világi birtokául a római püspöknek a gallikán egyház előjogai kieszközlésével. A vallásilag fanatikus középkorban Nagy Lároly állította fel a pápaság hatalomra emelése mellett a német-római szent birodalmat. A Hildebrand természetellenes coelibatusa, a melyről egy hajdani pap ezt a verset csinálta, hogy:

„Einsam schmach, Ich in dem Bette,
Fest geschmiedet mit der Kette,
Was der Tiger Hildebrand
Mir um Füsze und Hände wand.“

Incze fülbegyónási törvényei, mely a spionság szerepét is vitte, megalkották a pápai világi nagyhatalmat. Annjira mentek, hogy elkezdték csalhatatlansági tannal, mi ugyan sok vajudas után, csak az 1869-ik ökumeni zsinatban jött létre, a pápai istenitést. Ilyenekkel szemben szükséges volt a pápai világ-hatalom ledöntése, az emberiségnek tőle való megmentésére. 1860-ban Lombardia felszabadítása után, Toscana, Padua, Modena részleg Campagna is megszabadult. Romagnából, az ottani toborzott és idegenek által is erősített felkelő sereggel elfoglaltuk La Cattolika városát, ez volt az első tény a pápai világ-uralom ellen. Következett Sinigagliában, Urbinóban, Umbriában a zendülés. III. Napóleon elébb szövetséges Olaszországot akart a pápa elnökleite alatt, mert ő vezette be 1849-ben a római republikát, hogy császár lehessen, vissza nyomva a pápát. Ezek után, miután ez egyesülés ellen már alig tehetett valamit, csak is a Patrimonium Petrit védte, ezt ki is jelentette. Ennek folytán elfoglalta a piemonti sereg Perugiát, szétverte a pápai sereget Castel fidandonál és bevette Anconát, melyet azután Bologna, Ferrarával együtt 10 éven át megszállva tartott, 1848—1859-ig. Az 1867-iki római forradalmat újra III. Napóleon verette le (Mintunál), ezért azután zavargások, demonstratiók voltak saját országában. 1870-ben végre, szept. 20-án bevétellett Róma, a „Porta Pia“ előtti tűzérsegi harcz után „Anteportas“ bevették az örök várost is. Később jelenttem erről Gambettának, hogy miután francia alattvalók is vettek részt ott, ez egyik legszebb ténye, sőt kettős kötelessége volt a harmadik francia köztársaságnak jóvá tenni a második köztársaság 49-iki hibáját. — IX. Pius „non possumus“ politikát vitt; az általam kertjében sétálni látott XIII. Leo bölcs, békés, conciliáns politikát inaugurált. Mit akar a mostani X. Pius? Vallási fanatismust, intoleranciát? Tán háborut, vagy középkori sötétséget? Maradjon vatikáni odujában. Sitacnsset ui philosophus mansisset. — Wekerle mostani miniszterelnök, kinek elébbi miniszterelnöksége alatt hozattak az egyházi törvények — tegyen róla, még pedig erélyesen, hogy ezen merénylet megtorolassék. Nem veszi észre a gyűléseken való jogos felháborodott hangulatot? A jus placetit már semmibe sem veszik, különben ez a breve ide nem jöhetett volna be.

Sembery István.

EGYETEMES NYUGDIJINTÉZET.

Nyugdíjügyünk visszafejlődése.

Az első tiltakozó szó, mely az egyetemes nyugdíjintézet újraszervezése tárgyában kiküldött bizottság *veleményező jelentése* ellen az *Evang. Órálló* 27. számában elhangzott, magas színvonalu kritikával itéli el a bizottság eljárását s a nyilvánosság elé bocsátott tervezetét. Ezen felszólalás korrektül fejezi ki a lelkészi kar nagy többségének álláspontját s e hang kell, hogy eljusson oda, a hova intézve volt. Így minden további felszólalás majdnem feleslegessé válnék. De eme tervezet olyan mélyen belevág a lelkészi status legeminentebb érdekeibe, hogy a további bírálat vele szemben teljesen jogosult.

Szinte megdöbbenő, hogyan tudott oly tekintélyes férfiakból álló bizottság annyi szükkeblüsséggel s czélzatos lekicsinyléssel elbánni azzal a lelkészi karral, mely évtizedek óta csak a biztató kilátások reménységével táplálkozott s most, mikor valóra válható vágyainak küszöbén áll, megszegyenítően becsapják orra előtt a jobb jövőnek ajtaját.

Eltékintve attól, hogy a bizottság megbízatásának alapjáról lesiklott, mikor tultette magát az egyet. gyűlés utasító határozatán, sem a lelkészek méltányos igényeit, sem az államsegélyben nyújtott támogatással egy korszerű nyugdíjintézet kiépítésének lehetőségét számba nem veszi.

Az alap, melyre a bizottság a nyugdíjigény megállapításánál helyezkedik: *a hiványszerű fizetés*. Helyes volna ez az alap, ha meg volna itt az az arányosság, mely meg van az egyenlő képesítéssel bíró s majdnem egyenlő munkakört betöltő más pl. állami tisztviselők javadalmazásánál. Mikor azonban az egyház-községek nagyrészt százados, avult hiványai egy 600 koronától 8000 koronáig terjedő széles skálában mozognak, valjon méltányos és igazságos-e a lelkészek egy jelentékeny részének nyugdíjigényét a hivatalszolgák és utkaparók színvonalára lefokozni?

Senkinek fizetésénél nagyobb nyugdíja nem lehet. Logice ezen axiómából valjon mi következik? Jó fizetés után, jó nyugdíj, szegyenletes fizetés után, szegyenletes nyugdíj jár. Hogy *ki* az illető, az mellékes. A lelkész hát nem érdemli meg a tanító, vagy a 30 éves szolgálattal szabadságolt katonáörmester nyugdíját, mert fizetése amazokét meg nem üti. Hol azon elvnek alkalmazása érvényesülhet, ott meg van az egyenlő rangfokozatuaknak fizetésbeli helyes és igazságos fokozata is. Hol pedig az egyenlők között a legképtelenebb fizetési aránytalanságok mutatkoznak, mint a lelkészeknél, ott ennek alkalmazása nemcsak igazságtalanság, de egyenesen szívtelenség.

Nem úgy uraim, ez elvet ránk vonatkozólag csak akkor lehetne alkalmazni, ha előbb a lelkészi fizetéseket is igazságos alapon rendezzük s nem az egyházközségeknek a hiványokban nyilatkozó önkényét, vagy fizető képességét vesszük irányadóknak. Addig a méltányosság és jó belátás legy n vezérelvünk e nagy horderejű kérdés t. i. a nyugdíjügy szervezésénél. Lásd a szőlőművesekről írott példázatot: Máté 20.

Elvetve a bizottság az egyet. gyűléstől nyert megbízatást, nemcsak a fizetésbeli anomáliákat kívánja sankcionálni, de még a nyugdíjban is fentartani kívánja a kiáltó külömbözeteket, mik a lelkésztstevéret egymástól elválasztják, sőt holta után a lelkész családjának is a létfenntartás eszközeit aránytalan összegekben kívánja kiszolgáltatni. Elveti a bizottság Gyürky Pál ügyvivőnek ritka búzgalommal összeállított, humanus érzéstől sugallott s matematikai mérleggel megokolt javaslatát, mely hivatva lenne arra, hogy az új nyugdíszabályzat megalkotásánál általánosságban érvényre emeltessék.

Nyugdíjügyünkkel kapcsolatban sok szó esett arról, hogy több munkával több fizetés s következésképen több nyugdíj is jár. Helyes, nem tagadom, hogy ne így legyen. De hát nem úgy *kellene-e lennie*, hogy mindnyáján egyenlő munkát végezzünk? Ha pedig tovább elemezzük és bonczolgatjuk e kérdést: állíthatjuk azt is, hogy mindenki annyit dolgozik, a mennyit kötelessége tőle megkíván. Így lehetnek a legkisebb gyülekezetben igen nagy és súlyos terhek, nagyfontosságú kötelességek a lelkész vállain, míg ellenben rendezett viszonyok között levő, népes és

gazdag, vagy több lelkészszel bíró egyházközségben sem a kötelesség súlya, sem a felelősség terhe nem nehezedik annyira a lelkész vállaira.

Ki hivatását beülni akarja, ki dolgozni kíván, ki kötelességeit magasabb szempontból mérlegeli, az megtalálja mindenütt a maga munkáját. Nem vitatom, hogy nagy egyházközségben nem terhes a lelkészi szolgálat. De hát szegény, kicsi, tehetetlen egyházközségben mi a lelkész? Sok minden. Nemcsak predikátor és pásztor, de missionárius is, sokszor tanító, hitoktató és kántor, sokszor bizony ő maga a felügyelő és gondnok, iskolaigazgató és számadási könyvelő, felolvasó és biztosítási ügynök, a fizetésül adott többnyire gyatra gazdaságban pedig — előmunkás. És mindez egy személyben. Végzi pedig ezt 1600 K javadalmazásért, mit nem is a zsinati törvény 318. §-a szerint, de az állami 1898. évi XIV. t. cz. jóvoltából élvez. Hogy pedig azután fizetéséből mit ragad el elemi kár s mit kell Isten nevében elengedni sovány stóla jövedelméből, hogy a nyáj erre-arra el ne kalandozzon, valjon ki veszi azt számba?

Ha már most ezt a kongruás lelkészt az állami törvényhozás némileg pártfogásába veszi, nem-e természetes következtetéssel várhatjuk, hogy ama 903,600 K államsegélyből a nyugdíjra eső bizonyos hányadnál gonddal legyünk reá is s a nyugdíjösszeg elbírálásánál, nem ugyan előjogot adjunk neki, de némi figyelmet tanúsítsunk iránta. Bizonyára ez a gondolat vezette az egyet. gyűlést, mikor a nyugdíjra nézve bizonyos minimumot, 2400 K-át megállapítani jónak látott.

E minimum ellen küzd azon érv, hogy a lelkészek így tömegesen nyugdíjba mennének. Hogy valaki a nyugdíjat idő előtt, talán jogtalanul ki ne használhassa, erre alkalmas szabályzattal nagyon könnyű korlátot vonni. De azt a minimumot minden nyugdíjas lelkész megérdemli, vagy a munkaképtelen annak megfelelő hanyadát.

Mire alapítjuk nyugdíjintézetünket? Munkaképtelenségre és 40 évi szolgálati időre. Munkaképtelenség! Szomorú, aggasztó meghatározás. Könyveket sajtól a szemekből azon eshetőség, hogy valaki az aggkor beálta előtt tegye le kezéből a munka szerzőségeit. Nem megnyugtatóbb-e ekkor, ha az illető nyugalmat, gyógyulást türethetőbb ellátás mellett talál, mintha *egyházunk szegényére* tengődés vár rá és családjára.

Az egyetemes nyugdíjintézetnél az alsóbb fokú ily intézetek által nyújtott ellátástól pedig teljesen el kell tekinteni, mert azoknak jogos és fokozatos megszüntetésével a következő nemzedék ugysis csak az egyetemes intézetre lesz utalva.

A bizottság munkálatának egyes szakaszai is elfogadhatatlanok. A 20. §. rendelkezései pl. nem olyanok, hogy azok csálhatatlan alapot nyujtanának a javadalmazás tüzetes megállapításához. A 43. §. pedig valóságos megsarcolása a nyugdíjintézeti tagnak. Minek megrakni a tagok vállait olyan teherrel, mely boszantó, amellet kötelezettség kényszere nélkül csak fiktív valami, az egész kezelési és nyilvántartási eljárást pedig felette bonyodalmassá teszi. Az államsegély kilhasítandó hányada (erre a célra jogosan felhasználható akár 33%-a is) elég fedezetet nyujt arra, hogy az eddigi 10 évi tagsági jogot szerzett tagok egy visszamenő jogszabály hátrányos terheitől felmentessenek.

A *véleményező jelentés* tehát sem általánosságban, sem részleteiben nem felel meg a jog, a méltá-

nyosság s a nyugdíjasokkal szemben *mindenkor* gyakorlandó humánus eljárásnak s így mint a lelkészi kar érdekeit mélyen sértő munkálat elvetendő, esetleg újra átdolgozandó. Ennek elérhetésére a lelkésztestvéreknek szolidaritást kell vállalniok, egy valamennyiért, valamennyi egyért!

Fenyves Ede.

T Á R C A.

Uphues Goswin.

Akinek nevét e sorok fölé irtuk, az philosophus — a bölcsészet tanára a hallei egyetemen. Nem tudok róla semmi közelebbet, még azt sem mondhatom, hogy philosophiáját ismerem. Csak azt tudom egy régebbi egyetemi naptárból, hogy az 1841. év márczius 13-án született, tehát mostanában már 67 éves ember. Mikor még külföldön mint egyetemi hallgató jártam, az 1896. évben Halleban is megfordultam és ez alkalommal nála is hospitáltam. Psychológiát adott elő s az érzelmekről beszélt, de előadásának jegyzeteimben megrögzített tartalmán kívül másra már nem emlékszem. Én addig nem tudtam semmit róla, ami őt különös hírnévre emelte volna s így bizonyára nem is vártam nagy dolgokat tőle és e szerint emlékezetemben sem maradtak meg ilyenek. Az utolsó években mindössze azt jegyeztem meg róla, hogy hazánkfiának, Palágyi Menyhértnek logikai tanulmányával kritikailag foglalkozott, de ezen kritikáját sem ismerem. Olyan testvérek, kik Halleban végezték tanulmányukat, tán többet is tudnának róla közölni, ami mindazt, amit én *egy könyve alapján* róla írhatok, vagy kiegészítené vagy tán helyesbithetné is.

Figyelmemet legelőször megragadta egy mondat, melyet a „Katechetische Zeitschrift“ című lap az ő »vallásos előadásából« idézett. Ezek ugyan már az 1903. évben megjelentek,* de az én kezeimbe csak most kerültek. Hogy örültem, mikor ezen előadásokból azt láttam, hogy a hallei egyetem ezen philosophusa hívő keresztyén ember. Így tehát ő is méltán foglalt helget azon férfiak sorában, kik szakmájuk szerint nem theologusok, hanem profantudósok, de személyükben igazi keresztyének. Sőt mondhatjuk, hogy mai napság a philosophusok sorában alig találunk még sok ily őszinte keresztyén emberre, mint a milyennek vallásos előadásai Uphues mutatják. Pedig mint egyetemi tanár ő is bizonyára ismeri korunk minden ágáiban, szóval korunk műveltségének magaslatán áll és ő mégis kegyes hívő keresztyén. Szóval itt is azt látjuk, hogy a kettő egyáltalán nem zárja ki egymást.

Mikor ezt halljuk, azt hisszük tán, hogy Uphues is bizonyára csak úgy lehet keresztyén, hogy a neki közelfekvő világi kultúra kedvéért a keresztyén hit sajátosságaiból sokat feláldoz, szóval hogy valószínűleg az u. n. *modern* theológiához áll közel. Előadásai ezt a gyanúsítást meg nem erősítik. Sőt ellenkezőleg szerzőnk éles határvonalat húz a modern theologia és önmaga között, mikor ezen theológiát avval vádolja, hogy a keresztyénségnek az emberre nézve idegen-szerű oldalát eltünteti csak azért, hogy azt a humanitás elvével összhangba hozza. (9. l.) Még azt is veti

*Religiöse Vorträge von Goswin Uphues, Professor der Philosophie in Halle. Berlin C. A. Schwetsche und Sohn. (101. l.) Ára 1.80 márka.

szemére, hogy sok tekintetben a régi pogányok tanaihoz tér vissza. Sőt a liberalis teológiának azon törekvését, mely szerint az a keresztyénséget a mai kor művelteinek elfogadhatóvá akarja tenni, határozottan elveti, mert az ilyen eljárás a keresztyénség fővonásait elhanyagolja és a keresztyénség lényegéről hamis kép rajzolására vezet (88. l.) Ezen álláspontja érvényesül aztán a híres *Lang Henrik* egyik imádságának kritikájában és abban, amit egy másik liberális lelkész prédikációjáról mondott. „Az előadás — mert prédikációnak alig nevezhető az — ép úgy elhangozhatott volna egy mohamedán mecsetben vagy egy zsidó zsinagógában, mint egy keresztyén templomban”. (9. l.) Philosophusunk ismeri és elítéli a mi korunk művelteinek, sőt még tudósainak felületes ismereteit is a vallás dolgában, amint azt a közszájon forgó szövegek a vallásról bizonyítják. Sőt attól sem riad vissza, hogy korunk modern pogányságát, melynek bálványai az érzéki jóllét, a vigasság, a pénz és biratok, a dicsőség és állás, a tudomány, a művészet vagy a saját önalkotta erény, annak nevezze, ami. Látjuk tehát, hogy szerzőnk nem hajlandó a keresztyén hitet csupa kultúrimádásból és a művelődés kedvéért megrövidíteni, az ő sajátos tanításait letagadni, csakhogy a modern kultúra bálványzói abban még valami elfogadhatót találjanak.

Uphues avval sem töri hiába a fejét, hogy a keresztyén hitet olyannak, aki maga nem hisz, bebizonyítsa. Ő tudja, hogy az lehetetlen, mert a hit Isten adománya. (16. l.) Azt a kérdést, vajjon igazság-e a keresztyénség, csak a személyes tapasztalat döntheti el. (11. l.) Csak aki a megfelelő tapasztalatokat megtette, az keresztyén és csak ő képes a keresztyénség igazságáról ítélni, csak ő jogosult, hogy a keresztyénségről ítéljen. (13. l.) És ez azért van így, mert a keresztyénség nem pusztán tan, *hanem élet*, (99. l.) és így teljesen a személyes tapasztalás dolga. (11. l.) Legfeljebb közvetett úton, úgy, hogy valódi keresztyénekkel megismerkedünk, az ő példájuk nyomán térhetünk meg a keresztyénséghez. De ez sem bizonyítás. Szóval Uphues teljes valójában és igazi milyenségében ismeri a keresztyén hitet s így nem félő, hogy ő képes lehetne arra, hogy annak mélységes kincseiből a »modern« kultúrának valamit is feláldozzon.

Legfeljebb az Úr Jézus személyéről és művéről szóló tanban lehet tán erről szó. A szerző ugyan teljes mértékben és egész nagyságában méltatja a bűn nagyságát és általánosságát, óriási hatalmát felettünk, ami pedig a megváltás ténye és a megváltó személye teljes méltatásának igazi kulcsa. Ő tudja, hogy a bűn valami borzasztó és iszonyatos dolog, (73. l.) és hangsúlyozza, hogy az egyetlen akadály abban, hogy boldogok nem lehetünk, nyugalom és békehez nem juthatunk, a bűnösség tudata. És sajnos, a bűnösség nem csak muló baj, pillanatnyi gyengeség. Egész természetünk gonosz. (79. l.) Kant tana a radikális gonoszról mi bennünk nem csak mese (67. l.) Ehhez hozzájárul még, hogy minden ember bűnös, hogy a bűn a világban uralkodik, és hogy mindenki nemcsak a csábítás, hanem még inkább az öröklés útján hatalma alatt áll. (93.) Éppen csak az hiányzik, hogy a szerző az eredendő bűn fogalmát is magáévá tegye.

Hogyan szabadulunk meg a bűn ezen rabságából? Szerzőnk távol áll attól, hogy ezt saját munkánk vagy fáradozásunk jutalmának tekintse. Csak egy segíthet: a *Krisztus*. Ő neki teljesen, testestül-lelkestül át kell adnunk magunkat, ő benne *hinni* kell. Akkor bűnbocsánatban lesz részünk. »Ne félj, csak

higgy! ez azon vörös fonál, mely az egész evangéliomon át húzódik. És karöltve vele a másik: a te bűneid neked megbocsátatnak... Ha hiszünk, isten megbocsátja bűneinket». (30. l.)

Mind ez teljesen helyes! Csak az a kérdés, hogyan lesz ez meg? A szerző ennek megértésére alig tudja az Úr Jézus alakját elég nagynak rajzolni. Kijelenti, hogy ő több, mint a keresztyénség alapítója, ő valójában maga a keresztyénség. «Benne Isten maga jelentette ki magát és jelent meg előttünk. Ő joggal mondhatja: Én és az atya egy vagyunk; aki engem lát, az atyát is látja. Isten maga testesült meg benne, vagy mint az irás mondja, testté lett.» (101. l.) Bizonyos, hogy nagyobb plerofóriával alig lehet a Krisztus isteni dicsőségéről vallomást tenni. És kétségtelen, hogy philotophustól ez is igen sok és nagyon örvendetes dolog. Hol volnánk, ha csak minden egyházi szolga így tudna teljes szívvel és szent buzgósággal vallomást tenni! De azért még sem hallgathatjuk el, hogy az Ur dicsőségének koszorujából, isteni voltának elismeréséből hiányzik a leglényegesebb ékesség és a mi szívünk legnagyobb vigasztalása, ha hallgatunk a keresztről és az Urnak azon szenvedett áldozati haláláról meg feltámadásáról. Pedig a szerző — legalább előadásaiban — hallgat ezekről. Szerinte — úgy látszik — Krisztus nem úgy lett megváltónkká bűneinkért, hogy azokért eleget tett, vagy mondjuk: azok bocsánatát megszerezte számunkra, amit mi azután hitben magunkévá teszünk. Nála az Ur csak mintakép a hitben, aki bennünk bátorságot ébreszt fel az iránt, hogy higgyünk és ezen hit megszerzi nekünk a bűn bocsánatát. Nem tudom, vajjon szerzetosan hallgat-e itt szerzőnk és így eltér-e itt a keresztyén hittől vagy csak nem talál alkalmat, illetőleg előadásai keretében nem tartotta helyesnek, hogy szövege róla. Akárhogyan áll is a dolog, az kétségtelen, hogy a szerző a Megváltó művének és így annak személyének méltatásában sem éri el azt a magaslatot, melyre hitünk egyéb pontjainak rajzolásában emelkedett. Mikor azonban hitünk további vonásait folytatólagosan rajzolja, örömeinkre megint egyetértés van közöttük és egyházunk hite között. Ő is hangsúlyozza, hogy a hitre következik a megszentelés, a hittel együtt meg van nekünk adva az *erkölcsi élet ereje*. Évvel természetesen az is van mondva, hogy hit és vallás nélkül nincs erkölcs. És szerzőnk élesen el is ítéli a modern philosophia azon dogmáját, hogy a vallástól független erkölcs létezne. »Függetlenül a vallástól, különösen a keresztyén vallástól nincsen erkölcsiség.» (8. l.) De ha az erkölcs a hitben gyökerezik, világos, hogy az erkölcsös élet az Isten műve bennünk, mi Isten erejében cselekszünk és így minden érdemünk teljesen ki van zárva. Évvel a szerző egészen tudatosan olyan lényeges vonását emeli ki a keresztyén vallásnak, mely azt minden világi és pogány gondolkodástól megkülönbözteti és minden rationalismus botránykövévé teszi, de azért ő örömet vallja azt. A szerző tehát itt is a kegyelem evangéliomának alapján áll. És ezt ő nem restelli, ellenkezőleg ő büszkén áll az Ur Jézus mellé. Egy alkalommal, mikor az igazság mibenlétének kérdését fejtegeti és az arra adott feleleteket felsorolta, azt a kérdést veti fel: hát mi (ő és hallgatói illetőleg olvasói) kinek oldalán állunk? A blazirt római (Pilatus), a tudásszomjas költő (Goethe) vagy a resignáló tudósok (Mill és az agnostikusok) oldalán? Avagy annak pártjára állunk-e, akít a keresztyének uruknak neveznek? Erre ő azt feleli: *Én az ő pártján állok és szeretnék ahhoz hozzájárulni.*

rulni, hogy mások is az ő pártjára álljanak. (45. l.) — Bizony míg ily philosophusok élnek közöttünk, joggal maradunk meg ama hitünk mellett, hogy a meg nem rövidített, igazi keresztyénség és korunk műveltsége nem ellentétek; azok nagyon szépen megférnek egy embernek lelkében.

Lic. Dr. Daxer György.

BELÉLET.

Meghívó

a magyar protestáns irodalmi társaságnak Budapesten 1908. október 1. és 2. napján tartandó XXI. nagygyűlésére.

I. Istentisztelet. Ideje: október 1. d. u. 3 óra; helye a Kálvin-téri templom. Imádkozik Kacziány János budapesti ág. h. evang. esperes, predikál Szalóczy Pál tiszavalki református lelkész.

II. Hegedüs Sándor-ünnepély. Ideje: Istentisztelet után; helye a Kálvin-téri templom. Az ünnepélyt megnyitja Antal Gábor dunántúli reform. püspök, a M. P. I. T. t. elnöke, emlékbeszédet tart dr. Antal Géza pápai theologiai tanár. Az Istentisztelet és a Hegedüs-ünnepély végeztével gyűjtés a Károli-alap-ra, melyet népszerű vallásos iratok kiadására fordít a Társaság.

III. Belmisszió-est. Ideje: október 1. este 6 óra; helye: a Kálvin-téri templom. A Belmisszió-estét alkalni fohászszal és bibliamagyarazattal megnyitja Bakcsay Sándor dunamelléki püspök, a M. P. I. T. t. másodelnöke. A fővárosi belmisszió intézményeket ismeretik az Ifjúsági egyesület, a Lorántffy-egyesület, a Bethania és a Bethesda köréből fölkért előadók. Részletes program az összejövetel alkalmával. A Belmisszió-est perselypénze a nagygyűlés költségeire szolgál.

IV. Közgyűlés. Ideje: október 2. d. e. 10 óra; helye: a Nemzeti Múzeum díszterme. Az ülést megnyitja és vezeti Zsilinszky Mihály nyug. államtitkár, a M. P. I. T. v. elnöke. Tárgyai Szóts Farkas társulati titkár előterjesztésében: 1. Jelentés az 1907. évi számadások megvizsgálásáról és a vagyoni helyzetről. 2. Az 1909. évi költségvetés. 3. A múlt, jelen és a jövő évi kiadványokról. 4. A Koszorú füzetek és a Házi Kincstár kötetek 1907. évi forgalmáról. 5. Lépések a Károli-alap gyarapítása és a kiadványterjesztés fokozása érdekében. 6. A tagok számáról, a vidéki körökről, a Társaság halottairól. 7. Ballagi Géza, Bartók György, Duka Tivadar, Kiss Áron püspök, Weber Samu elhunyt tagok és Kecskeméthy István lemondott tag helyének betöltése az igazgató választmányban. 8. A számvizsgálók megválasztása. 9. Esetleges indítványok. Megjegyzés: A közgyűlésen csak a Társaság pártfogó, alapító és rendes tagjainak van szavazati joguk. Vendégeket azonban a közgyűlésen is szívesen lát a Társaság. Október 2-án délután a fővárosi belmissziói intézmények (Prof. Árvaház, Nagypénteki Szeretetház, Lorántffy Zs.-egylet diakonisszáképző-intézete, Bethesda-kórház, Traktátus-társulat és Luther-társaság könyvraktára) csoportonként való megtekintése.

V. Diszülés. Ideje: október 2. este 6 óra; helye: a Nemzeti Múzeum díszterme. 1. Az ülést megnyitja és vezeti Zsilinszky Mihály, a M. P. I. T. v. elnöke. 2. Sörös Béla losonci református lelkész előadása: A M. P. I. T. a belmisszió szolgálatában. 3. Dr. Masznyik Endre előadása: Egyesek és hatóságok teendője a vallásos irodalom, illetve a M. P. I. T. érdekében.

4. Szabolcska Mihály temesvári református lelkész: Költemények. 5. Az ülés berekesztése. A M. P. Irod. Társaság Elnöksége.

Tájékoztató. 1. A M. P. I. T. XXI. nagygyűlésére a pártfogó, alapító és rendes tagok e meghívó megküldése által személyenként meghivatnak, a pártoló és segítő tagok csak általában a hírlapok útján. 2. A nagygyűlésre a Társaság titkáranál (Szóts Farkas, Kálvin-tér 7. sz.) levelező-lapon jelentkezzenek a t. tagok. A vasúti kedvezményes jegyet is a titkár küldi meg mindazoknak a társulati tagoknak, akik társulati kötelezettségöknek 1908-ra eleget tettek. Kedvezményes jegyet minden társulati tag kap, ha tagsági díjjal nincs hátralékban. Jelentkezés legkésőbb szeptember 25-ig. 3. Az Istentisztelet, a Hegedüs-ünnep és a Belmisszió-est részletes programját a hely színén kapják meg a t. tagok. Budapest, 1908. augusztus havában. A társaság elnöksége.

Lelkészatás. Néhány esztendeje csak annak, hogy Gyurátz Ferencz, dunántúli püspök, behozta azt a szokást, mely szerint a lelkészatás ne mindig Sopronban, hanem minden évben más-más helyen tartassék meg. Ezen főpásztori intézkedés már eddig is nagyon üdvösnek bizonyult, mert nagyban hozzájárul mindenütt a hitélet fejlesztéséhez.

Nagy volt az érdeklődés minden évben e szent cselekvény iránt, de tán még sohasem volt oly nagy, mint ez idén, a mikor is a répczelak-csánigi egyesült búzgó gyülekezetnek meghívása folytán ezen egyház templomában folyt le a felavatás. Már hetek óta egyébről sem beszéltek úgy Répczelakon, mint az egész vidéken s nehezen várták szept. hatodikát. Nagyon örvendetes jelenség, hogy nemcsak a nép, hanem a vidék összes földbirtokosai is melegen érdeklődtek élükön a helybeli Ajkay és Radó családok, kiknek rendkívül szíves vendéglátása nagyban hozzájárult az ünnep létrejövéséhez. A vasi közép egyházmegye papsága élén várta szombat este Kund Samu esperes a Sopronból érkező püspököt s kíséretét. Már jóval a vonat megérkezése előtt nagy néptömeg hullámzott a pályaudvaron. A rendet a kivonult két község tűzoltósága tartotta fenn. A mikor a püspököt hozó vonat berobogott, az érkezőket harsány éljenzés fogadta. Ezután Nagy József, a sárvári járás főszolgabírája fogadta az agg főpásztort a világi hatóság nevében; majd Kund esperes üdvözölte a gyülekezet s az egyházmegye nevében, egyike pedig a kivonult fehérruhás lánykának szép csokrot nyújtott át a püspöknek. Igazi meghatottsággal fogadta s köszönte meg ékes szavakkal a lelkes ovációt a püspök. Az ünnepélyes fogadtatás után hosszú kocsisorban indult meg a menet a szépen kivilágított faluba. Utánna pedig az összes vendégek tiszteletére 50 teritékes fényes vacsora volt dr. Ajkay Béla egyházkerületi főjegyző kastélyában.

A felavatás lélekemelő cselekvénye vasárnap délelőtt 10 órakor vette kezdetét. A közölről s távolról egybesereglett búzgó hívek nagytömegét a meglehetősen nagy templom nem volt képes befogadni, úgy hogy sokan az ajtókon kívül állva vettek részt a felavatáson. Bevonulás s gyülekezeti ének után Kund Samu végezte az oltári szolgálatot; Kiss Imre ujfalusi lelkész pedig az Ur szent vacsoráját szolgáltatta ki a felavatandóknak. Ezután Gyurátz püspök lépett Bancsó Antal theol. akad. igazgató s Kund esperes kíséretében az oltár elé s megtartotta Máté XI. 29—30. alapján remek, szívhez szóló felavató beszédét, a melyben gyönyörűen ecsetelte a lelkészi pálya ma-

gasztos, de nehéz voltát s adott bölcs utasításokat az ifju Timotheusoknak. Az eskü letétele után testvéri csók és áldás kíséretében felavatta a püspök *Bándy Miklós*, *Bohár László*, *Kakas József*, *Kiss Samu*. *Kirchknopf János*, *Mogyorósi Gyula*, *Pummer Adolf* és *Schmidt János* végzett theologusokat a lelkeszi hivatal viselésére. Ebben segédkeztek a fentiekén kívül: *Varga Gyula* kemenesaljai esperes, *Farkas Mihály* a soproni alsó egyházmegye esperese, *Stráner Vilmos* és *Pröhle Károly* theol. akad. tanárok s több lelkesz. Ima, áldás s közének fejezte be a szép s lélekemelő innepélyt. A templomi offertorium 123 koronát hozott a kőszegi felsőbb leányiskola javára.

A felavatás után Radó Lajos nagybirtokos házában volt diszebed. Úgy ezen, mint az előző esti vacsorán a szép és talpraesett felköszöntők hosszú sora hangzott el.

A vendégek legnagyobb része vasárnap este utazott el s mindenkinek a szívében bizonynyal kitörhetetlen emlékü lesz a szép répcelaki nap. Az agg főpásztort úgy a bevonulás, mint az elutazás alkalmával diszes banderium s nagy néptömeg kísérte s mikor a vonat elindult, hosszantartó éljenzéssel bucsuzott el szeretett főpásztortól.

Lelkészválasztás. Pittsburg-Allegheny Pa. az Egyesült Államok ezen viruló egyházába megválasztották lelkészszé Schultz Aladár jelen évben végzett theologust — már felszentelt lelkészt, ki azonban az előkelő állást el nem fogadta, mivel mihelyt tanulmányútját befejezi, októberben visszatér a hazába.

Az eperjesi theol. akadémián a pótló és javító szakvizsgálatok, nem különben a lelkeszi vizsgálatok f. é. szept. hó 22-én d. e. 8 órától fognak tartani. A vizsgázni szándékozók kérvényeiket a nevezett theol. akadémia dékáni hivatalába tartoznak be- küldeni szept. hó 20-ig. Eperjes, 1908. aug. 31. Megbízásból Mayer Endre dékán.

Értesítés. Az egyetemes lelkeszi értekezlet okt. 7-én d. u. 4 órakor tartja meg gyűlését a szokott helyen. Felolvasást tart Jeszenszky Károly mezőberényi lelkesz. Az értekezlet után az Evang. lelkeszek tanuló fiait segélyező egyesület és választmánya tartja meg gyűlését, ugyanott. Kedvezményes vasuti jegyért nálam lehet jelentkezni. Orosházán, 1908. szept. 6-án. Veres József elnök.

IRODALOM.

Megjelent a „**Héber Nyelvtan**“ kezdők számára. Írta Hornyánszky Aladár theol. akad. tanár, Pozsonyban. Megjelenik a vallás- és közoktatásügyi magyar királyi miniszter támogatásával. Terjedelme 21 iv. Ára 4 korona. A megrendeléseket teljesíti: Hornyánszky Viktor könyvkiadóhivatala (Budapest V., Akadémia-utca 4.).

„**Szentbeszéd**“, a tiszavidéki ág. h. ev. egyházmegye gyámintézetének isteni tiszteletén Kölcseben 1908. július 1-én mondotta *Varga Márton* tokaji lelkesz. Az alakuló szatmárnémeti ág. h. ev. egyházközség szervezési alapjának gyarapítá-

sára, a geszterédi ág. h. ev. iskola építési költségeire, esetleg még más egyéb gyámintézeti cél előbbvitelére saját költségén kinyomatta *Poszvek Nándor* a szatmárnémeti gazdasági egyesület titkára. Egy példány ára 20 fillér. Kapható az „Ev. Orálló“ kiadóhivatalában Nyiregyházán. E mély szeretettel, meleg evangyéliumi hitbuzgósággal, népies költői irálylyal, gondolatokban gazdagon megírt, feltétlenül építő hatású gyámintézeti beszéd a legszélesebb körök meleg érdeklődésére méltán tarthat számot. Ajánljuk összes olvasóink szíves figyelmébe. — Árusítását lapuuk kiadóhivatala, tekintettel a nemes célra, készségesen közvetíti.

Pályázat tanári állásra.

A soproni ág. h. ev. liceum államilag segélyezett főgimnáziumánál az 1908/1909-ik tanévben egy *nemet-magyar* rendes tanszék lesz betöltendő, a pályázat eredményéhez képest *rendes vagy helyettes tanárral*. Előnyben részesülnek, akik a francia vagy angol nyelvből is, mint rendkívüli tantárgyból, oktatást adni képesek. A megválasztott köteles állását azonnal elfoglalni.

Javadalmazás: 1. A törzsfizetés, kiegészítve a nm. vallás és közoktatásügyi miniszterium által megállapított személyi pótlékkal, olyan mint az államnál; 2. öt 200 K ötöd éves korpótlék; 3. lakásbér alsófokon 560 K felsőfokon 700 K. A helyettes tanár jutalom díja 1600 K. A megválasztott jogos, illetőleg kötelezett tagja az Orsz. tanári nyugdíjintézetnek. A kellően képesített evang. pályázók az életkort, vallást, képesítést, eddigi alkalmazást, egészségi állapotot s teljesített katonai kötelezettségüket igazoló okmányokkal felszerelt s a dunántúli ág. h. ev. egyházkerület Főiskolai Nagybizottságához címzett folyamodásaikat október hó 10-ig a soproni ág. h. ev. liceum igazgatóságához nyujtsák be.

Sopron, 1908. szeptember 3.

Gyurácz Ferenc
püspök.

(1-2)

Gecsey Gusztáv
igazgató.

TANKÖNYVEK

ág. hitv. evang. iskolák számára, legnagyobb raktára.

Vallástani kézikönyvek

Adorján F., Bancsó A., Batizfalvy J., Blatniczky P., Bereczky S., Győry V., Kaczián J., Klaar F., Pálffy J., Schmidt K. J. és Zsilinszky M. szerzők népiskolai, illetve középiskolai hit-tankönyvei kiadóhivatala.

A hivatalos ev. népisk. tanterv részletes tankönyvjegyzékkel együtt ingyen küldetik meg.

Kókai Lajos protestáns irányu könyvkereskedése,

Budapest, IV. Károly-utca 1.

30-22